

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน โดยกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พึ่งตนเองได้ และให้ตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นเอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ หลักการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลักการ 3 ประการ คือ 1) รัฐต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองในการตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง 2) รัฐต้องกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจ ทางสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ เพื่อให้ท้องถิ่นมีความเจริญทางเศรษฐกิจ มีความกินดีอยู่ดี เมื่อประชากรในท้องถิ่นไม่มีปัญหาทางเศรษฐกิจก็จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นสามารถเก็บภาษี เป็นการเพิ่มพูนรายได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนำเงินดังกล่าวมาช่วยพัฒนาท้องถิ่นของตนได้ดียิ่งขึ้น และ 3) พัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดเป็นที่ตั้ง (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2554 : 56 – 61)

การพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าขึ้น “งบประมาณ” เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง เพราะหากท้องถิ่นใดมีรายได้น้อย การพัฒนาก็ย่อมด้อยประสิทธิภาพ โดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมุ่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบายด้านการจัดการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง ตามอำนาจหน้าที่ของตน การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมุ่งหวังให้เกิดประสิทธิภาพทางการคลัง สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ในท้องถิ่นและยกระดับคุณภาพของชุมชนได้ มีความเป็นอิสระทางการคลังหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ระบบการคลังของประเทศมีลักษณะกระจายอำนาจเป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการปกครองท้องถิ่น โดยมีเหตุผลว่าการกำหนดรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นั้น มุ่งเน้นการจัดหารายได้ที่มาจากพื้นที่ของท้องถิ่นเป็นหลัก และเป็นการส่งเสริมการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ แต่ไว้ในขั้นตอนการพัฒนาเพื่อไปให้ถึงระดับที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถมีแหล่งรายได้ที่มาจากพื้นที่ของตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (โกวิท พวงงาม. 2550 : 32-33)

ในการบริหารจัดการการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ครอบคลุมทั้งด้านรายรับ รายจ่าย และการหารายรับอื่นๆ ทั้งที่เป็นเงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือการกู้ยืม การหารายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสมควรได้รับก็ตาม รายการของรายรับและรายจ่ายทั้งหมดจะต้องถูกบันทึกอยู่ใน “ระบบงบประมาณ” ที่เป็นเครื่องมือสำคัญที่หน่วยงานรัฐ รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องใช้เพื่อการวางแผน และบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทั่วไปแล้วระบบงบประมาณที่ควรจะเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรต้องมีความสอดคล้องกับระบบงบประมาณระดับชาติเพื่อให้มีการประสานนโยบายและเป้าหมายการบริหารงบประมาณที่สามารถรองรับซึ่งกันและกันได้ รวมทั้งเป็นระบบงบประมาณที่ทันสมัยและชี้ให้เห็นถึงผลที่เกิดจากการบริหารเงินงบประมาณมากกว่าการเน้นที่ขั้นตอนของการจัดทำงบประมาณ อันเป็นระบบงบประมาณที่มุ่งเน้นด้านประสิทธิภาพในการบริหารงาน (การบริหารจัดการภาครัฐใหม่. 2548 : 312)

ปัจจุบันได้มีการนำกลยุทธ์ 7-S McKinney (7-S Framework) มาใช้เป็นแนวทางสำคัญของในการบริหารจัดการขององค์กรบริหารส่วนตำบลด้านการจัดการการคลัง เพื่อตอบสนองและประโยชน์สูงสุดของประชาชน ซึ่งแนวคิดปัจจัย 7 ประการ McKinney (7-S Framework) ได้แก่ กลยุทธ์ขององค์กร (Strategy) โครงสร้างองค์กร (Structure) ระบบการปฏิบัติงาน (System) บุคลากร (Staff) ทักษะ ความรู้ ความสามารถ (Skill) รูปแบบการบริหารจัดการ (Style) และค่านิยมร่วม (Shared values) 7-S เป็นกรอบการพิจารณาและการวางแผนเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในองค์กร โดยการประสานองค์ประกอบทั้ง 7 ตัว ให้สอดคล้องประสานกัน ตัวแปรแต่ละตัวมีความสำคัญต่อการบริหารองค์กร

ดังนั้นการบริหารจัดการองค์กรบริหารส่วนตำบลจึงต้องมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการบริหารตลอดเวลา เพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและก้าวสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศ ความสำเร็จขององค์กรขึ้นอยู่กับการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยปัจจัยการบริหารที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นภาวะผู้นำ การมอบหมายหน้าที่ การลงทุน การบริหารความขัดแย้งและการกระตุ้นองค์กร โดยมีการนำกลยุทธ์ต่าง ๆ มาใช้เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญและที่มีความจำเป็น

อย่างยิ่งต่อความสำเร็จในองค์กร (ณัฐพันธ์ เชนนันท์. 2551 : 40) เพื่อปรับทิศทางการดำเนินงานให้ไปในทิศทางเดียวกันจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิมที่ไม่ถูกต้อง เสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีการปฏิบัติงานขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การได้มาซึ่งทรัพยากรอันประกอบด้วย ทรัพยากรหลัก คือ คน เงิน เครื่องจักรและการจัดการ อย่างมีประสิทธิภาพ มีการปฏิบัติงานด้านเทคนิคและด้านบริหารอย่างมีเหตุผล มีการพัฒนาทรัพยากรคนมีผลผลิตที่มีคุณภาพและมีการปรับตัวขององค์กร ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและมีการสร้างผลลัพธ์และการกระทำที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน และสามารถใช้ประโยชน์ได้มากที่สุดจากความสามารถของคนในองค์กร Bertram M. Gross (1975 ; อ้างถึงใน ภรณ์ กิรติบุตร. 2529 : 62)

อย่างไรก็ตามองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีบทบาทในทางการเมืองการปกครองและให้บริการสาธารณะแก่ชุมชนได้ มากน้อยเพียงใดนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับขีดสมรรถนะด้านการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นสำคัญ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าองค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังมีขีดความสามารถทางการคลังอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้จากภาษีอากรที่จัดเก็บเองลดลง ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในการเสียภาษี และไม่ค่อยพึงพอใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะไม่ได้รับความสะดวก ไม่ทราบข้อมูล จึงหลบเลี่ยงการชำระภาษีให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และไม่ให้ความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการชำระภาษี ข้อมูลฐานภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ทันสมัย/ไม่ได้ปรับปรุง รวมถึงรายได้จากภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สอดคล้องกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ จัดเก็บภาษีไม่ตรงตามเป้าที่ตั้งไว้ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2550) ข้อมูลดังกล่าวตรงกับข้อมูลสถิติการคลังประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สามารถจัดเก็บรายได้เพื่อนำมาเป็นงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ของตนเองนั้นมีอัตราที่ต่ำมาก เมื่อเปรียบเทียบกับ เงินที่รัฐได้จัดสรรและอุดหนุนให้โดยท้องถิ่นจัดเก็บรายได้เองเป็นเงินจำนวน 30,052.76 (ล้านบาท) รัฐจัดสรรและอุดหนุนให้เป็นเงินจำนวน 131,467.46 (ล้านบาท) รวมเป็นเงิน 161,520.122 (ล้านบาท) คิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 18.61 หากแยกเป็นรูปแบบต่าง ๆ จะคิดเป็นจำนวนดังต่อไปนี้ตามลำดับคือ องค์กรการบริหารส่วนตำบล จัดเก็บรายได้เองเป็นเงิน 10,661.78 (ล้านบาท) เทศบาลจัดเก็บรายได้เองเป็นเงิน 13,961.09 (ล้านบาท) องค์กรบริหารส่วนจังหวัด จัดเก็บรายได้เองเป็นเงิน 5,429.90 ซึ่งถือว่าเป็นอัตราที่ต่ำมากหากท้องถิ่นยังต้องการงบประมาณมาบริหารจัดการตามภารกิจแห่งรัฐธรรมนูญ (สำนักงานการคลังจังหวัด

กาฬสินธุ์. 2556) จากข้อมูลที่กำลังมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ นั้นที่สามารถจัดเก็บรายได้เองเพียง 10,661.78 (ล้านบาท) เมื่อนำมา เปรียบเทียบจากสัดส่วนทั้งหมดของจังหวัด เป็นเงิน 161,520.122 (ล้านบาท) ซึ่งหากคิดเป็น สัดส่วนได้เพียงร้อยละ 6.60 จากเงินรายได้ทั้งหมดขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัด กาฬสินธุ์ โดยจากร้อยละที่ลดต่ำลง ทำให้เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสาม ชัย มีประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ในอัตราที่ต่ำ ขาดประสิทธิภาพในการจัดการลูกหนี้ภาษี และค่าอากรอื่น ๆ ซึ่งสาเหตุอาจเกิดจากปัจจัยหลายด้าน เช่น ด้านการปฏิบัติ งานของเจ้าหน้าที่ กระบวนการให้บริการ สิ่งแวดล้อมในการให้บริการ หรืออาจเกิดจากทัศนคติของผู้เสียภาษีเอง (สำนักงานการคลังจังหวัดกาฬสินธุ์. 2556) ปัญหาดังกล่าวยังพบในระดับองค์การบริหารส่วน ตำบลเช่นกัน ในการจัดเก็บภาษีอากรในงบประมาณ 2556 ขององค์การบริหารส่วนตำบล สำราญใต้ อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถจัดเก็บภาษีอากรได้เพียง 105,245.85 บาท ซึ่งต่ำกว่ายอดประมาณการไว้ 108,053.00 บาท แล้วเมื่อพิจารณาในภาพรวมทั้งหมด พบว่า ยอดรายได้ทั้งหมด 23,171,848.58 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดเก็บภาษีอากรดังกล่าว คิด เป็นร้อยละได้เพียง 0.45 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำมาก (องค์การบริหารส่วนตำบลสำราญใต้. 2556 : 20-21) จากปัญหาที่กำลังมาข้างต้น รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเองยังต่ำ กว่ารายจ่ายประจำ และการจัดเก็บภาษีอากรได้ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย ส่งผลให้การจัดเก็บภาษีไม่ มีประสิทธิภาพ เนื่องจากภาษีที่จัดเก็บเองเป็นภาษีที่มีฐานแคบและมีโครงสร้างอัตราภาษีที่ยัง ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ และบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เพิ่มขึ้น ทำให้องค์การ บริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัยต้องประสบปัญหาในการจัดเก็บภาษีรายได้ที่จัดเก็บไม่ เพียงพอต่อการพัฒนา จึงนับได้ว่าปัญหาด้านการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่ มีประสิทธิภาพ เป็นปัญหาที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะมึแนวทางจัดหารายได้หรือมีมาตรการ ในเรื่องการจัดหารายได้ จากภาษีที่จัดเก็บเองให้ได้มากขึ้น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถพัฒนาขีดความสามารถทางการคลังท้องถิ่น มีความเป็นอิสระ เพื่อให้พึ่งตนเองได้ ในระยะยาว (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. 2552 : 34)

ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัด กาฬสินธุ์ จึงเกิดประเด็นข้อสงสัยว่าปัจจัยการบริหารและประสิทธิภาพการบริหารการคลังอยู่ ในระดับใด รวมถึงปัจจัยใดที่มีผลต่อการบริหารงานคลัง จึงเป็นประเด็นที่ควรทำการศึกษา เพื่อให้ทราบแต่ละด้านอย่างชัดเจนเพื่อให้สามารถนำผลที่ได้ ไปบริหารจัดการท้องถิ่น ได้อย่าง

มีประสิทธิภาพ และเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม ตอบสนองความต้องการของประชาชน
ในท้องถิ่นอย่างสูงสุด

คำถามการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ระดับใด
2. มีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
3. รูปแบบของประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีลักษณะเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษารูปแบบของประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

สมมติฐานการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับปานกลาง
2. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ กลยุทธ์ขององค์กร โครงสร้างองค์กร ระบบการปฏิบัติงาน บุคลากร ทักษะ ความรู้ ความสามารถ รูปแบบการบริหารจัดการ และค่านิยมร่วม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังของ องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการ วิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการวิจัย คือ พื้นที่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 4 แห่ง ประกอบไปด้วย

- 1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลสำราญ
- 1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลสำราญใต้
- 1.3 องค์การบริหารส่วนตำบลคำสร้างเที่ยง
- 1.4 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองช้าง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ปัจจัยทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการบริหารงานคลังของ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยศึกษาแนวคิดของ Mckinsey (7-S Framework ; อ้างถึงใน จิรวัดน์ อัครบวร และรัตนศักดิ์ เจริญทรัพย์. 2552 : 127-128) ซึ่งประกอบไปด้วย 7 ปัจจัย ได้แก่

- 2.1.1 กลยุทธ์ขององค์กร
- 2.1.2 โครงสร้างองค์กร
- 2.1.3 ระบบการปฏิบัติงาน
- 2.1.4 บุคลากร
- 2.1.5 ทักษะ ความรู้ และความสามารถ
- 2.1.6 รูปแบบการบริหารจัดการ
- 2.1.7 ค่านิยมร่วม

2.2 ประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอ สามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยนำแนวคิดของ Certo (2000 ; อ้างถึงใน จุมพล หนิมพานิช. 2548 : 75-78) มีองค์ประกอบที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่

- 2.2.1 องค์ประกอบเทคโนโลยี จำนวน 2 ด้าน คือ
  - 1) กระบวนการ

2) เครื่องมือ

2.2.2 องค์ประกอบบุคคล จำนวน 3 ด้าน คือ

- 1) เจตคติ
- 2) ทักษะผู้นำ
- 3) ทักษะสื่อสาร

2.2.3 องค์ประกอบโครงสร้าง จำนวน 2 ด้าน คือ

- 1) นโยบาย
- 2) การบริหาร

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variables) คือ ปัจจัยทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบไปด้วย 7-S McKinney จำนวน 7 ปัจจัย ได้แก่ กลยุทธ์ขององค์กร โครงสร้างองค์กร ระบบการปฏิบัติงาน บุคลากร ทักษะ ความรู้ ความสามารถ รูปแบบการบริหารจัดการ และค่านิยมร่วม

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีองค์ประกอบที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพ จำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบเทคโนโลยี จำนวน 2 ด้าน คือ 1) กระบวนการ และ 2) เครื่องมือ องค์ประกอบบุคคล จำนวน 3 ด้าน คือ 1) เจตคติ 2) ทักษะผู้นำ และ 3) ทักษะสื่อสาร และองค์ประกอบโครงสร้าง จำนวน 2 ด้าน คือ 1) นโยบาย และ 2) การบริหาร

4. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 329 คน แบ่งออกเป็น ดังนี้ (สถิติบุคลากรอำเภอสามชัย. 2556 : 8)

4.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็น คือ บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 181 คน ได้จากการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1970 : 725 ; อ้างถึงใน ยุทธ ไกยวรรณ. 2549 : 105)

5. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2558 – กันยายน 2558 เป็นระยะเวลา จำนวน 5 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ประสิทธิภาพ หมายถึง การดำเนินการปฏิบัติงานใด ๆ ที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ มีทิศทางไปในทางที่ก้าวหน้าขึ้น ทันตามเวลาที่กำหนด ภายใต้ทรัพยากรที่เหมาะสม

การบริหารงานคลัง หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การ ซึ่งประกอบไปด้วย จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบเทคโนโลยี จำนวน 2 ด้าน คือ 1) กระบวนการ และ 2) เครื่องมือ องค์ประกอบบุคคล จำนวน 3 ด้าน คือ 1) เจตคติ 2) ทักษะผู้นำ และ 3) ทักษะสื่อสาร และองค์ประกอบโครงสร้าง จำนวน 2 ด้าน คือ 1) นโยบาย และ 2) การบริหาร ประกอบไปด้วย ดังนี้

1. องค์ประกอบเทคโนโลยี หมายถึง การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและมีคุณประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

1.1 กระบวนการ หมายถึง ขั้นตอนการปฏิบัติงานหรือการทำงานตั้งแต่เริ่มต้นจนงานเสร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เวลาและทรัพยากรน้อยที่สุด

1.2 เครื่องมือ หมายถึง อุปกรณ์ที่ทันสมัยในการตรวจสอบคุณภาพ การจัดทำระบบข้อมูล และการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กร โดยการจัดหาและใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

2. องค์ประกอบด้านบุคคล (People Factors) หมายถึง บุคลากรที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานต่าง ๆ ตามโครงสร้างงานในองค์กรขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ครอบคลุมถึงบุคคลระดับผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง ผู้บริหารระดับล่าง และบุคคลระดับปฏิบัติงานทั้งหมด ซึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน บทบาทหน้าที่ปฏิบัติงานดำเนินงานต่าง ๆ สัมพันธ์กันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยประสิทธิภาพขององค์กรขึ้นอยู่กับลักษณะและคุณสมบัติที่พึงปรารถนาของบุคคลทั้งปวง เช่น ความรู้ ความสามารถพื้นฐานที่เกี่ยวกับงาน ทักษะด้านการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี เป็นต้น

3. องค์ประกอบโครงสร้างขององค์กร หมายถึง การบริหารที่ครอบคลุมถึงการจัดโครงสร้างของงาน การวางแผน การควบคุมการปฏิบัติ การจัดทรัพยากร งบประมาณ การติดตามกำกับดูแลการปฏิบัติงานและการประเมินผลการปฏิบัติ รวมถึงนโยบายที่ครอบคลุมถึงการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) การกำหนดพันธกิจ (Mission) ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และการกำหนดมาตรฐานของการปฏิบัติและการดำเนินงานการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กร ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ปัจจัยทางการบริหาร หมายถึง

1. กลยุทธ์ขององค์กร (Strategy) หมายถึง ความชัดเจนของแนวทางการบริหารงานคลังที่องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการกำหนดขึ้นมาใช้ในการบริหารงานคลังให้บรรลุผลซึ่งประกอบด้วย การกำหนดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน การถ่ายทอดยุทธศาสตร์ไปสู่ภาคปฏิบัติที่ชัดเจน และการทบทวนยุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัดและความต้องการของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไปที่ชัดเจน

2. โครงสร้างองค์กร (Structure) หมายถึง ความเหมาะสมด้านการจัดโครงสร้างหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งประกอบด้วย การมีโครงสร้างที่เรียบง่ายตามประเภทของภารกิจ การแบ่งงานกันทำที่ชัดเจน การลดขั้นตอนการปฏิบัติงานลง เพื่อเพิ่มความคล่องตัว และการกระจายอำนาจการตัดสินใจแก่เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายอย่างทั่วถึง

3. ระบบการปฏิบัติงาน (System) หมายถึง ความสามารถในการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ให้บรรลุเป้าประสงค์ตามที่กำหนดไว้ มีการจัดโครงสร้างที่เหมาะสมและมีกลยุทธ์ที่ดี ประกอบด้วย การจัดระบบการทำงาน (Working System) ก็มีความสำคัญยิ่ง อำนวย ระบบบัญชี/การเงิน (Accounting/Financial System) ระบบพัสดุ (Supply System) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology System) ระบบการติดตาม/ประเมินผล (Monitoring/Evaluation System)

4. บุคลากร (Staff) หมายถึง การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) เป็นกระบวนการวิเคราะห์ความต้องการทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต ซึ่งจะทำการกระบวนการกำหนดคุณลักษณะ การคัดเลือก และการจัดวางบุคลากร มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยการตัดสินใจเกี่ยวกับบุคลากรนั้น ควรมีการวิเคราะห์อยู่บนพื้นฐานกลยุทธ์ขององค์กร ซึ่งเป็นสิ่งกำหนดทิศทางให้องค์กรดำเนินการต่อไปได้

5. ทักษะ ความรู้ ความสามารถ (Skill) หมายถึง ทักษะในการปฏิบัติงานของทรัพยากรบุคคลในองค์กรสามารถแยกทักษะออกเป็น 2 ด้านหลัก คือ ทักษะด้านงานอำนวยความสะดวก (Occupational Skills) เป็นทักษะการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ และลักษณะงานที่รับผิดชอบ เช่น ด้านการเงิน ด้านบุคคล ซึ่งต้องอยู่บนพื้นฐานการศึกษาหรือได้รับการอบรมเพิ่มเติม และทักษะความถนัด หรือความชาญฉลาดพิเศษ (Aptitudes and special talents) เป็นความสามารถที่ทำให้พนักงานนั้นๆ โดดเด่นกว่าคนอื่น ส่งผลให้มีผลงานที่ดีกว่า

6. รูปแบบการบริหารจัดการ (Style) หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของผู้บริหารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ความเป็นผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์กร ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องวางโครงสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้วยการเชื่อมโยงระหว่างความเป็นเลิศและพฤติกรรมทางจรรยาบรรณให้เกิดขึ้น

7. ค่านิยมร่วม (Shared values) หมายถึง ค่านิยมและบรรทัดฐานที่ยึดถือร่วมกัน โดยบุคลากรเป็นรากฐานของระบบการบริหาร วิธีการปฏิบัติของบุคลากร และผู้บริหารภายในองค์กร หรืออาจเรียกว่าวัฒนธรรมองค์กร รากฐานของวัฒนธรรมองค์กรคือ ความเชื่อ ค่านิยมที่สะท้อนให้เห็นถึงบุคลิกภาพ และเป้าหมายของผู้บริหาร ต่อมาความเชื่อเหล่านั้นจะกำหนดบรรทัดฐาน เป็นพฤติกรรมประจำวันขึ้นมาภายในองค์กร เมื่อค่านิยมและความเชื่อได้ถูกยอมรับทั่วทั้งองค์กรแล้วบุคลากรกระทำตามค่านิยมเหล่านั้นแล้วองค์กรก็จะมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง

องค์กรบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 4 แห่ง ประกอบไปด้วย องค์กรบริหารส่วนตำบลสำราญ องค์กรบริหารส่วนตำบลสำราญใต้ องค์กรบริหารส่วนตำบลคำสร้างเที่ยง และองค์กรบริหารส่วนตำบลหนองช้าง

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับปัจจัยทางการบริหาร เพื่อนำไปปรับใช้ในการบริหารงานคลังขององค์กรบริหารส่วนตำบลอื่นๆ
2. ทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพการบริหารงานคลัง เพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหา พัฒนาวิธีการขั้นตอน และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์กรบริหารส่วนตำบลในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

3. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ นำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาและประยุกต์ใช้ ในการเพิ่มสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ
4. เป็นสารสนเทศสำหรับผู้สนใจ และนักวิจัยในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY